

Lausunto Nurmijärven Savikon aurinkovoima-alueen osayleiskaavaluonnoksesta

Maakuntahallitus 27.10.2025

136/06.02.00/2025

Tiivistelmä

Nurmijärven kunta pyytää lausuntoa Savikon aurinkovoima-alueen osayleiskaavaluonnoksesta. Osayleiskaava mahdollistaa teollisen aurinkovoimalan rakentamisen nykyiselle peltoalueelle.

Savikon hankealue sijoittuu pääosin maakuntakaavan pohjavesialueelle, mikä edellyttää erityisen tarkkaa suunnittelua pohjaveden laadun ja määrän turvaamiseksi. Lisäksi aluetta koskevat maakuntakaavan yleiset määräykset, jotka edellyttävät maakunnallisten ja seudullisten intressien huomioimista, kuten luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja ilmastomuutoksen hillintää.

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että suurten teollisen kokoluokan aurinkoenergiaprojektien suunnittelussa tehdään laajempaa seudullista ja maakunnallista tarkastelua sekä yhteisvaikutusten arviointia muiden hankkeiden kanssa.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Nurmijärven kunta on pyytänyt lausuntoa Savikon aurinkovoima-alueen osayleiskaavan luonnoksesta. Lausunnon määräaika on 11.11.2025.

Asiakirjat ovat nähtävillä osoitteessa

<https://www.nurmijarvi.fi/kunnanhallituksen-paatokset-22-9-2025/>

Asian tausta

Kaava-alueen sijainti ja laajuus

Savikon alue sijaitsee noin kilometrin päässä Nurmijärven kirkonkylän pohjoispuolella ja Rajamäen taajaman itäpuolella, valtatie 3 (E12) ja seututien 130 tuntumassa.

Kaavoitettava alue on noin 454 hehtaaria ja varsinaisiksi voimala-alueiksi kaavoitettavia alueita on noin 174 hehtaaria. Alue on nykyisin pääosin maa- ja metsätalousaluetta. Voimala-alueiksi kaavoitettavat alueet sijoittuvat kokonaan peltoalueille, lukuun ottamatta noin kahden hehtaarin kokoista, jo ennestään avohakattua metsikköä. Alueen asutus on keskittynyt hajanaisesti olemassa olevan tiestön varrelle. Kaava-alueen keskelle sijoittuu yksityinen nurmipintainen lentopaikka, Savikon pienlentokenttä. Voimala-alueiksi kaavoitettavat alueet sisältävät alueella jo olemassa olevan Helen Oy:n aurinkovoimalan.

Kaava-alueen laajuus kattaa myös sähkönsiirron liityntäkaapelin vaihtoehtoiset reitit, jotka on tarkoitus esittää kaavassa ohjeellisina. Kaava-alueen eteläpuolisen osuuden on tarkoitus toimia ns. vaiheosayleiskaavana, jossa ohjataan ainoastaan sähkönsiirron liityntäkaapelin rakentamista sekä liittymistä sähköverkkoon, eikä alueelle ole tarkoitus osoittaa muuta maankäyttöä. Vaiheosayleiskaava-alueella kaavassa on noin 205 ha (2,1 km²).

Aurinkovoimalan liittyminen sähköverkkoon tapahtuu tämänhetkisten tietojen mukaan Nurmijärven Sähköverkko Oy:n uuteen Nurmijärvi SA – Lautala 110 kV voimajohtoon.

Kaavan tavoitteet ja vaiheet

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa teollisen mittaluokan aurinkovoiman sekä siihen liittyvien paneelikenttien, huoltoteiden, ojien, aitojen, muuntamoiden, vesienkäsittelyrakenteiden, sähköasemien, energiavarastojen liityntäjohtojen sekä vastaavien voimalassa tarvittavien rakenteiden ja rakennusten rakentaminen.

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa toimintojen sijoittuminen alueelle, sekä olevien arvojen turvaaminen muun muassa lieventämällä hankkeesta aiheutuvia mahdollisia haittoja lähialueen asukkaille, ympäristölle ja elinkeinotoiminnalle sekä muille osallisille.

Kaavaprosessin edetessä selvitetään mahdollisuutta laatia alueidenkäyttölain (AKL) 44 §:n mukainen oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jota voitaisiin käyttää suoraan aurinkoenergian tuotantolaitoksen rakentamisluvan myöntämisen perusteena.

Kaavatilanne

Yleiskaava

Suunnittelualueella on voimassa koko kunnan yleiskaava, joka on hyväksytty 22.2.1989 ja osoittaa kuntarakenteen, päätieverkon ja sen kehittämiskohteet sekä suojelu- ja virkistysalueet. Koko kunnan yleiskaava ei ole oikeusvaikutteinen ja se on monin osin korvautunut osayleiskaavoilla.

Osittain päällekkäin kaava-alueen eteläosan kanssa on Kirkonkylän oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jonka valtuusto on hyväksynyt 4.10.2023. Osayleiskaava on tullut voimaan 26.3.2025 kuulutuksella. Kyseisillä päällekkäisillä alueilla aurinkovoimalan osayleiskaavan on määrä toimia vaiheosayleiskaavana.

Asemakaava

Suunnittelualueella ei ole voimassa olevia asemakaavoja.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa (MRL 32§). Suunnittelualuetta koskee Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, joka on osa Uusimaa-kaava 2050-kokonaisuutta. Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat kolme vaihemaakuntakaavaa ovat saaneet lainvoiman 13.3.2023 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä.

Osayleiskaava-aluetta koskevat seuraavat maakuntakaavan merkinnät määräyksineen:

- Pohjavesialue (Valkoja)
- Valtakunnallisesti merkittävä kaksiajoratainen tie (Valtatie 3)
- Maakunnallisesti merkittävä tie (Maantie 130)
- Voimajohto (Espoo-Hikiä 400 kV, Kopula-Nurmijärvi 110 kV)

Lisäksi suunnittelualuetta koskevat yleiset suunnittelumääräykset, joista nyt kyseessä olevan osayleiskaavan kannalta keskeisimpiä ovat:

- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava

luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava viranomaispäätösten, inventointien tai rekisterien ajantasainen tieto arvokkaista alueista, kohteista ja yhteyksistä mukaan lukien alueiden ja kohteiden tarkemmat rajaukset.

- Laajat yhtenäiset luonnon- ja kulttuurimaisema-alueet tulee ottaa huomioon ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen, maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen kehittämisen sekä luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta. Laajojen, yhtenäisten rakentamattomien alueiden pirstomista ja pinta-alan pienentämistä on vältettävä erityisesti taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolisilla alueilla. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon Helsingin seudun viherkehän kokonaisuuden kehittäminen.

Ehdotus lausunnoksi

Uudenmaan liitto nostaa lausunnossaan esiin erityisesti kestävyys ja ilmastonmuutokseen liittyviä intressejä. Liitto katsoo, että näiden huomioiminen edellyttää kaavatyössä hankealuetta laajempaa tarkastelua sekä yhteisvaikutusten tarkastelua muiden lähialueen vastaavien hankkeiden kanssa.

Suunnittelualueella on voimassa Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, joka on osa Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuutta. Uusimaa-kaavan kokonaisuuden kolme vaihemaakuntakaavaa ovat saaneet lainvoiman keväällä 2023. Osayleiskaava-alue on maakuntakaavassa pääasiassa pohjavesialuetta sekä maakuntakaavan kaavamerkintöjen ulkopuolista aluetta eli ns. valkoista aluetta. Uusimaa-kaavassa näihin ns. valkoisiin alueisiin katsotaan liittyvän merkittäviä valtakunnallisia, maakunnallisia tai seudullisia intressejä, joissa korostuvat erityisesti kestävyys, ilmastonmuutoksen hillinta ja siihen sopeutuminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja alueiden vahvuuksiin perustuva profilointi ja kehittäminen.

Savikon aurinkovoima-alueen kaavaselostuksessa ja määräyksissä todetaan, että kaavaprosessin edetessä selvitetään mahdollisuutta laatia kaava alueidenkäyttölain (AKL) 44 §:n mukaisena oikeusvaikutteisena osayleiskaavana, jota voitaisiin käyttää suoraan aurinkoenergian tuotantolaitoksen rakentamisluvan myöntämisen perusteena. **Uudenmaan liitto huomauttaa, että alueidenkäyttölain valmistelu on edelleen kesken, eikä varmuutta lopullisista käytännöistä vielä ole olemassa.**

Uudenmaan liitto esittää huolensa, siitä, että vaikka jatkossa aurinkoenergian tuotantoalueiden rakentamisluvat voitaisiin myöntää suoraan yleiskaavalla, aurinkovoima-alueiden osalta ei ole vastaavaa seudullista ja maakunnallista ohjausta kuten tuulivoiman kohdalla. Uudenmaan liitto laatii parhaillaan maakunnallista tarkastelua aurinkovoimalle soveltuvista alueista osana vihreän siirtymän vaihemaakuntakaavatyötä.

Kun suunnitellaan laajoja teollisen mittakaavan aurinkoenergiահankkeita, joissa rakentamista ohjattaisiin suoraan yleiskaavalla, tulisi suunnittelun pohjaksi laatia riittävä kokonaistarkastelu, joka sisältää riittävät selvitykset seudullisten ja paikallisten arvojen turvaamiseksi. **Liitto katsoo, että suunnittelualuetta laajempi tarkastelu on tärkeää, jotta voidaan huomioida maakuntakaavan yleismääräyksen mukaisesti hankkeen**

vaikutukset erityisesti laajoihin yhtenäisiin luonnon- ja kulttuurimaisema-alueisiin. Näiden alueiden säilyminen, yhtenäisyys ja kytkeytyneisyys on tärkeää erityisesti ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen, maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen kehittämisen sekä luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta.

Suunniteltaessa laajoja aurinkoenergian tuotantoalueita tulee ne ensisijaisesti sijoittaa olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja sähköverkon liityntäpisteiden läheisyyteen ottaen huomioon ympäristön arvot ja reunaehdot. Laajojen yhtenäisten rakentamattomien alueiden pirstomista ja pinta-alan pienentämistä on vältettävä erityisesti taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolisilla alueilla.

Kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueesta noin kilometrin päässä itäpuolella sijaitsee Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue Raalan kartano ja kulttuurimaisema (maakunnallisesti tärkeä) sekä lännessä Rajamäen rautatieasema-alue (RKY). Maakuntakaavamääräyksen mukaan *Yksityiskohtaisemmassa alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot. Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot on otettava huomioon alueita kehitettäessä. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.*

Varsinaiselle suunnittelualueelle ei ole osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä aluetta, mutta aluetta koskee maakuntakaavan yleismääräys: *yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.*

On hyvä, että hankkeessa on laadittu maisemavaikutusten selvitys. Liitto pitää jonkinasteisena puutteena, että selvitys ei kata koko suunnittelualuetta eikä maisemaselvityksen aluerajausta ole esitetty suhteessa koko kaava-alueen rajaukseen.

Vaikutusten osalta selvitys tuo esiin, että ”vaikutukset ympäröivään maisemaan kohdistuisivat pääasiassa avoimiin viljelyalueisiin ja näiden yhteydessä sijaitsevan asutuksen ja maataloustoiminnan oleviin maisemiin. Lisäksi vaikutus kohdistuisi tiellä liikkujien kokemaan maisemaan.”

Maisemavaikutukset todetaan pitkäkestoisiksi, ainakin kymmenien vuosien mittaisiksi, joskin aurinkovoimalakäytön päättymisen jälkeen hankealue olisi palautettavissa takaisin maatalous- ja viljelykäyttöön. Vaikutuksia ei tunnisteta kohdentuvan maakuntakaavassa osoitettuihin kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeisiin alueisiin tai kohteisiin.

Uudenmaan liitto ehdottaa, että riittävän kattavan vaikutusten arvioinnin toteuttamiseksi tulisi maisemaselvityksen tarkastelu ulottaa soveltuvalla tarkkuudella kattamaan koko suunnittelualue.

Maakuntakaavaan yleismääräys korostaa maisemahaittojen lieventämisen merkitystä. Liitto pitää hyvänä, että voimala-alueen asutukseen kohdistuviin vaikutuksiin on kiinnitetty huomiota, ja lieventämiskeinoja on sisällytetty kaavamääräyksiin. Hankkeen laajuuden vuoksi liitto näkee

tärkeäksi muutoinkin kiinnittää huomiota keinoihin, joilla hankkeen haitallisia maisemavaikutuksia voidaan vähentää ja varmistaa ne osaksi hankkeen jatkosuunnittelua. Myös vastaavien, lähialueille kohdistuvien hankkeiden, maisemallisia yhteisvaikutuksia on syytä arvioida.

Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet

Suunnittelualue on tunnistettu osaksi Maatalouden kannalta hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita Uudellamalla ([Uudenmaan liiton julkaisuja](#), E 115 – 2011). Maatalouden kannalta hyvillä ja yhtenäisillä peltoalueilla tarkoitetaan Uudenmaan liiton alueella vähintään 100 hehtaarin peltoalueita, joka on yksi peltokuvio tai jonka muodostavat vähintään 20 hehtaarin peltokuviot, jotka sijaitsevat enintään 300 metrin etäisyydellä toisistaan. Hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita turvaa parhaiten taajamarakenteen tiivistäminen ja hallittu laajentaminen sekä hajarakentamisen rajoittaminen. Pelloille rakentamisen tarvetta on syytä suhteuttaa muun muassa pellon laatuun rakennuspaikkana, ruokaturvaan sekä ravinteiden kiertoon. Jos viljeltävä peltoala ei ole tarpeeksi laaja tai jos liikkuminen peltoalojen välillä on vaikeaa, viljely hankaloituu ja kallistuu.

Pohjavesi

Savikon hankealue sijoittuu pääosin maakuntakaavan pohjavesialueelle, mikä edellyttää erityisen tarkkaa suunnittelua pohjaveden laadun ja määrän turvaamiseksi. Maakuntakaavassa pohjavesialueen ominaisuusmerkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät ja vedenhankintaan soveltuviksi luokitellut pohjavedet. Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan myös pohjavesialueet, joiden turvaaminen on pintavesi- ja maaekosysteemin kannalta tarpeellista.

Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan ”aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. **Pohjavesialueiden maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon Uudenmaan maakuntaa koskeva vesienhoitosuunnitelma.** Tavoitteena tulee olla pohjaveden laatua ja antoisuutta uhkaavien riskien vähentäminen. Yksityiskohtaisemman suunnittelun tulee perustua suunnittelualueella tehtyihin maaperä- ja pohjavesitutkimuksiin ja siinä tulee huomioida vesilain mukaiset suoja-alueet. Pohjavesialueen tarkka rajausta tulee tarkistaa yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.”

Pohjavesialueita pidetään yleisesti aurinkoenergian tuotantoon huonosti soveltuvina, koska tuotantoalueilla päällystetyn pinnan määrän lisääntyessä pohjavesien muodostuminen alueilla häiriintyy. **Uudenmaan liitto suosittelee pyytämään tarkempaa pohjavesiä koskevaa lausuntoa Uudenmaan ELY-keskukselta.**

Energia

Uudenmaan liitto katsoo, että Savikon aurinkovoimalan sijainti ja sähköverkkoliittymän suunnitelma ovat energianäkökulmasta hyvin perusteltuja. Hanke integroituu olemassa olevaan sähköverkkoympäristöön tehokkaasti ja pyrkii minimoimaan uudet ympäristövaikutukset maakaapeloinnin avulla. Alueen läpi kulkevat voimajohdot Espoo-Hikiä 400 kV ja Kopula-Nurmijärvi 110 kV on huomioitu kaavaluonnoksessa asianmukaisesti. Energiavaraston suunnittelu sähköaseman yhteyteen on moderni ja kaukonäköinen ratkaisu. Se parantaa sähköverkon vakautta, mikä on uusiutuvan energian tuotannon lisääntyessä yhä tärkeämpää.

Ilmastovaikutukset ja hiilensidonta

Maakuntakaavan yleisten suunnittelumääräysten mukaan ilmaston kannalta kestäväään energijärjestelmään siirtymistä on edistettävä. Aurinkovoima on käytönaikana päästötön energianlähde ja keskeinen fossiilista energiantuotantoa korvaava energiantuotantomuoto. Merkittävän haitallinen ilmastovaikutus syntyy voimalan rakentamisesta, johon kaavalla voidaan vaikuttaa sekä paneelien valmistuksesta, johon kaavalla ei vaikuteta. Aurinkovoimalan elinkaaripäästöihin vaikuttavat lisäksi paneelien purkaminen ja kierrätettävyyys, joista edelliseen kaavalla voidaan vaikuttaa.

Osayleiskaavalla muutetaan pääosin peltoviljelyaluetta aurinkoenergiantuotantoon. Hiilivarastojen ja -nielujen kannalta on hyvä, ettei metsää tarvitse kaataa kaava-alueella. Suurin osa hankkeen pinta-alasta tulee olemaan paneelikenttiä, joiden kohdalla maanmuokkauksen tarve on arvioitu vähäiseksi.

Osayleiskaavan suunnittelumääräyksissä edellytetään paneelikenttien osalta maaperäolosuhteiden huomioimista ja mahdollistetaan matalan luonnonmukaisen kasvillisuuden kehittyminen. Toiminnan päätyttyä yleismääräys velvoittaa ennallistamaan energiantuotannon alueet maatalouskäyttöön ja purkamaan ympäristövaikutuksiltaan merkittävät rakenteet. Uudenmaan liitto pitää määräyksiä toimivina.

Osayleiskaavan ilmastovaikutusten arviointi on käsittelytavaltaan laadullinen ja toteava. **Hankkeen laajuus huomioiden olisi perusteltua laatia hiilitaselaskenta, jossa hankkeen aikaansaamia päästöjä sekä toisaalta päästövähennyksiä tarkastellaan laskennallisesti koko sen elinkaaren ajalta.** Tällöin olisi mahdollista ainakin suuntaa antavasti arvioida hankkeen ilmastovaikutuksia Nurmijärven kunnan hiilidioksidipäästöjen ja vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta.

Kooste lausunnon keskeisistä viesteistä osayleiskaavan jatkosuunnittelua varten

- Esitetään laadittavaksi hankealuetta laajempi seudullinen tarkastelu sekä yhteisvaikutusten arviointi muiden lähialueen hankkeiden kanssa.
- Huomioitava jatkosuunnittelussa, että alueidenkäyttölain uudistus on kesken, eikä ole vakiintuneita käytäntöjä lain soveltamisesta
- Suunniteltaessa aurinkovoima-alueita pohjavesialueille, tulee suunnittelulla varmistaa, etteivät pohjavesialueet vaarannu.
- Aurinkovoima-alueet tulisi sijoittaa ensisijaisesti yhdyskuntarakenteen ja sähköverkon liityntäpisteiden läheisyyteen, huomioiden ympäristöarvot ja reunaehdot.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

vastuujohtaja Mari Siivola
asiantuntija Heidi Koponen

Täytäntöönpano:

Päätösote: Nurmijärven kunta